

BØRNS
VILKÅR

Børnesamtaler i børnehaven

Inspirationshæfte

Børn har vigtig viden om livet i børnehaven

Når man skal skabe gode pædagogiske læringsmiljøer i børnehaven, er det vigtigt at lytte til *børnenes* perspektiver. Det siger dagtilbudsloven.

Det står samtidig beskrevet i Børnekonventionen, at børn har ret til at blive hørt i alle de forhold, der angår dem selv og har betydning for deres liv.

Ved at lytte til og undersøge børnenes oplevelser og erfaringer med at gå i børnehave, kan du opdage noget, som du ikke vidste på forhånd. Og den viden, du får fra børnene, er vigtig, når du skal prøve at forstå, hvordan børnene har det, og hvordan du støtter dem bedst.

I hæftet her finder du viden og inspiration til, hvordan du kan inddrage børnene via planlagte børnesamtaler. Børnesamtalerne kan være et godt supplement til dine daglige observationer og hverdags snakke med børnene. Hvis du med jævne mellemrum inviterer børnene til en børnesamtale, kan samtalerne give dig mere systematisk viden om, hvordan børnene har det – og samtalerne kan være med til at styrke relationen mellem dig og det enkelte barn.

God fornøjelse!

Find mere inspiration og gratis materialer på bornsvilkar.dk/dagtilbud/bornesamtaler-i-bornehaven

Her finder du blandt andet:

- En film om forskellige redskaber, du kan bruge i samtaler med små børn
- 8 følelseskort, som er lige til at printe og laminere
- Inspiration til spørgsmål, du kan stille i en børnesamtale

Opsummering

Sådan holder du gode børnesamtaler

Børnesamtaler med små børn er ikke altid en helt let opgave, fordi deres sprog og forståelsesramme er mere begrænset end ældre børns. Herunder kan du se en opsummering af, hvordan du kan rammesætte børnesamtalen, og hvordan du fortolker det, børnene siger og gør.

1. Giv barnet et trygt rum

Tryghed og tillid er helt afgørende, når du skal tale med små børn og få adgang til deres perspektiver. Derfor er det en god idé at forberede barnet inden samtalen, så det ved, hvad samtalen går ud på. Gør barnet trygt i situationen ved at møde det med smil og venlige øjne, og afstem dig med barnets energi. Det kan du gøre ved at bruge din mimik og lyde til at vise barnet, at du er interesseret – og at det, barnet fortæller og viser, er vigtigt for dig. Når barnet får tillid til, at du forstår det, som barnet oplever, får barnet også mere mod på at fortælle. Det er vigtigt at være opmærksom på, om barnet undervejs viser tegn på, at det ikke længere har lyst til at svare eller hellere vil lave noget andet. Så skal barnet have lov til det.

2. Giv barnet flere veje til at udtrykke sig

Små børn bruger både deres krop og mimik, men også leg og aktivitet, når de skal udtrykke sig. Brug derfor flere forskellige redskaber i samtalen – det engagerer børnene og giver dem flere muligheder for at deltage. Du kan fx bruge en hånddukke, der kan gøre samtalen mere afslappet og legende. Tegning kan også give et godt fælles tredje at tale om. Når du bruger forskellige rekvisitter og redskaber slipper barnet også for at holde øjenkontakt med dig gennem hele samtalen. Planlæg, hvilke redskaber du vil have til rådighed – men vær også altid indstillet på at improvisere.

3. Giv barnet tid – og lyt med alle dine sanser

Det kræver både tid og tålmodighed at prøve at forstå, hvordan verden ser ud fra små børns perspektiv. Giv dig derfor god tid til at lytte, og vær ikke bange for stilhed i samtalen. Det er vigtigt, at du afventer og giver barnet de pauser, det har brug for, for at få tid til at tænke sig om. Lyt både til det, barnet siger med ord og viser med sin krop, men også til de intentioner og følelser, som ligger bag barnets fortælling. Det er vigtigt at være opmærksom på, at du ikke kun kommer til at lytte efter det, der bekræfter din egen opfattelse af barnet eller den situation, barnet fortæller om, men at du er åben for, at barnet kan give dig viden og indsigter, du ikke havde før. Og som kan få dig til at se tingene på en ny måde.

Hvad vil det sige at inddrage små børns perspektiver?

Selv små børn har unik viden om, hvordan det er at være lige netop dem – og hvordan det er at gå i børnehave. De ved fx, hvad der er sjovt ved at holde samling, hvordan de har det, når de bliver afleveret i børnehaven om morgenen, og hvem de kan lide at sidde ved siden af, når de spiser frokost. Børnenes perspektiver kan altså give dig et vigtigt indblik i, hvad der betyder noget i børnenes hverdag.

Selv om små børn ikke har et helt udviklet verbalt sprog, kan du stadig få en masse værdifuld viden fra hvert enkelt barn. Det kan du få ved at lytte og prøve at forstå, hvad barnet oplever, og hvad det prøver at sige med bl.a. ord, lyde, krop og mimik. Det kan bl.a. ske gennem planlagte børnesamtaler, hvor barnet får hjælp til selv at udtrykke, hvad det oplever, ønsker og synes om det, der sker omkring barnet.

Hvad vil det sige at inddrage små børns perspektiver?

Hvad er forskellen på

børneperspektiv og barnets perspektiv?

Børn føler sig inddraget, når de oplever at blive lyttet til og at kunne få indflydelse på sin hverdag. Men det kan være svært at skelne mellem den voksnes *børneperspektiv* og *barnets perspektiv*.

Børneperspektivet er et særligt voksenblik, hvor den voksne anvender sin personlige og faglige viden og forståelse til at tolke børns udsagn og adfærd. Børneperspektivet handler om, hvordan den voksne mener, at situationer ser ud for barnet.

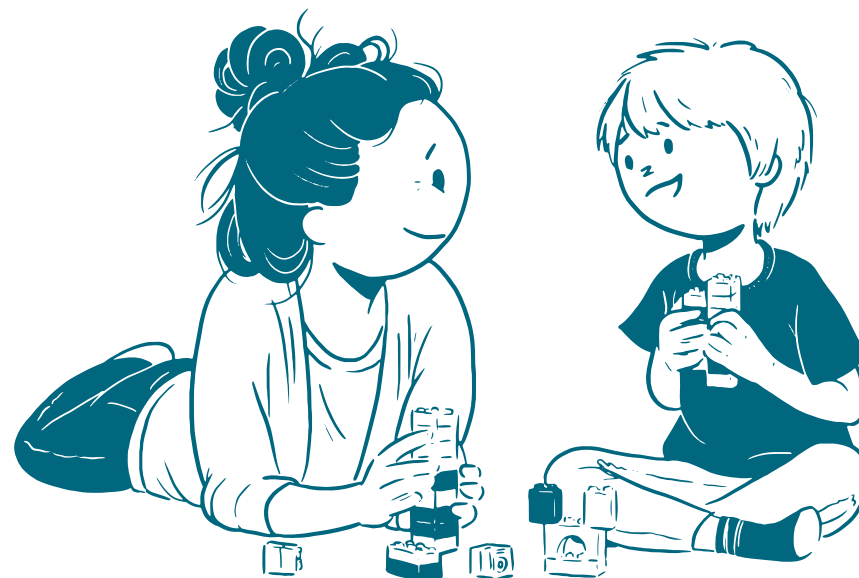
Barnets perspektiv er barnets *egen* oplevelse af, hvordan verden ser ud fra barnets synsvinkel. Det er, hvad barnet ser, hører, oplever og kender som sin virkelighed. Det er områder, som handler om barnets indre liv. Det som barnet føler, tænker, drømmer om, håber og mener noget om. Barnets perspektiv handler om alt det, som ingen andre kan vide mere om eller kende bedre til end barnet selv.

Hvorfor er børnesamtaler en god idé?

Mange børnehaver arbejder allerede med at inddrage børnes perspektiver på hverdagslivet. Så hvorfor også inddrage børnene via børnesamtaler?

Børnesamtaler er en god idé, fordi de kan give jer mere systematisk viden om, hvordan børnene har det. På samme tid kan samtalerne bruges som et vigtigt supplement til jeres daglige observationer og hverdagssnakke med børnene. Ved hjælp af børnesamtaler kan I invitere børnene til at fortælle mere om deres hverdag i børnehaven og om temaer som fx venskaber og leg. Hvis du med jævne mellemrum, som fx én gang hvert halve år, inviterer børnene til en børnesamtale, sikrer du samtidig, at *alle* børn bliver hørt og kan komme med idéer og ønsker til hverdagen i børnehaven.

En børnesamtale kan give børn vigtige erfaringer med at blive hørt og taget alvorligt. Når børn oplever, at de er værd at blive lyttet til, styrker det deres selvværd, selvtillid og handlekompetence på længere sigt. Det kan også gøre det lettere for barnet at fortælle dig om andre (og måske mere alvorlige) hændelser og oplevelser, som ellers kan være svære for barnet at fortælle om. Oplevelser med fx mobning, skilsmisse, sygdom, dødsfald eller andre akutte hændelser i barnets nære familie eller netværk. En vigtig bonus ved regelmæssige børnesamtaler er nemlig, at de kan være med til at opbygge og vedligeholde en tillidsfuld relation og skabe en særlig samhørighed mellem dig og barnet. Du kan blive den, barnet betror sig til.

Sådan kan I arbejde med børnesamtaler

Det kan være svært for små børn at forstå, hvorfor de skal tale med dig, og hvad du vil bruge det til. Børnesamtaler kræver derfor forberedelse og overvejelser om, hvordan inddragelsen kan foregå, så det bliver en positiv oplevelse for barnet. Det kan være en hjælp at tænke inddragelse som en proces med et **før**, **under** og **efter**, fremfor kun en samtale.

I det følgende kan du læse, hvad der er vigtigt under de tre faser i inddragelsen.

Før samtalen

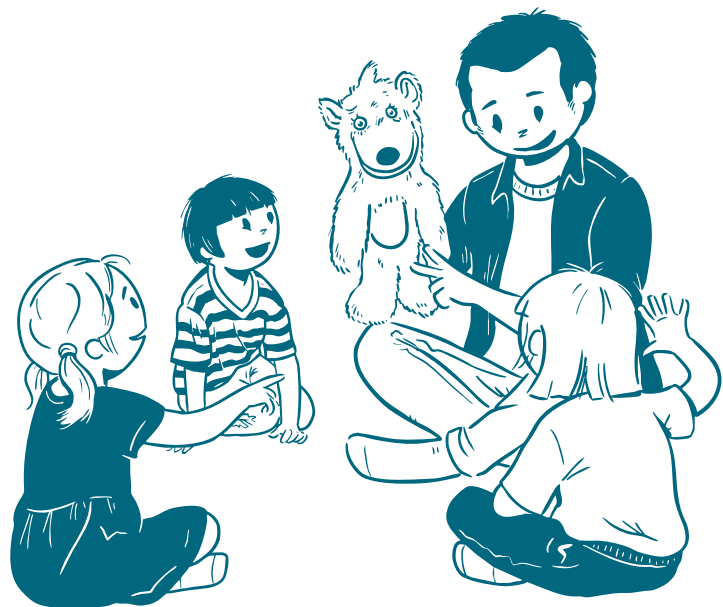
Gør dig klart, hvad formålet er

For at gøre det til en tryk oplevelse for barnet at deltage i samtalen, har barnet brug for hjælp til at forstå, hvad det skal tale med dig om. Derfor er det vigtigt, at du sætter god tid af til at forberede dig og gøre dig formålet klart, så du kan informere barnet om det. Giv også gerne barnets forældre tydelig information om samtaleens formål. Det kan fx være i et skriftligt informationsbrev, hvor du også kan præsentere emnet for samtalen og de spørgsmål, du gerne vil tale med barnet om.

Formålet med at inddrage børnenes perspektiver vil oftest være at få viden om, hvordan hverdagslivet i børnehaven opleves af børnene – men der kan selvfølgelig også være andre formål.

Er formålet fx at invitere barnet til at fortælle om sin hverdag i børnehaven eller om konkrete tematikker, så du får bedre mulighed for at forstå, hvad der betyder noget i barnets hverdag?

Eller er formålet måske at invitere barnet til at udtrykke sit perspektiv på en konkret situation eller aktivitet i børnehaven, så du får mulighed for at sætte dig i barnets sted og forstå, hvordan barnet oplever det, der sker, og hvad barnet ønsker og har behov for i den konkrete situation?

Et tydeligt formål hjælper dig til at planlægge samtalen, det skaber forudsigelighed, og det motiverer barnet til at deltage i samtalen. Har du omvendt ikke et klart formål, kan du risikere, at barnet oplever samtalen som meningsløs.

Beslut, om du vil tale med flere børn på én gang

Du kan enten afholde samtaler med ét barn ad gangen eller med en mindre gruppe på 2-3 børn. Individuelle samtaler kan være gode, hvis I skal tale om mere følsomme emner, mens grupper fungerer godt til samtaler om fx fælles oplevelser, aktiviteter eller hverdagsituationer i børnehaven. I gruppesamtaler skal du dog være opmærksom på gruppedynamikken, og om nogle børn har lettere ved at komme til orde end andre.

Formulér spørgsmål, der hjælper barnet til at fortælle frit

Det kan det være en god idé at formulere nogle spørgsmål på forhånd, så du har systematik i dine samtaler med børnene.

For at få indblik i, hvordan verden ser ud og opleves fra barnets perspektiv, må du hjælpe barnet til at tale frit. Fri fortælling kan åbne op for at blive klogere på barnets oplevelser og dermed også barnets ønsker og behov. Men hvordan kan du stille spørgsmål, som understøtter barnets fri fortælling?

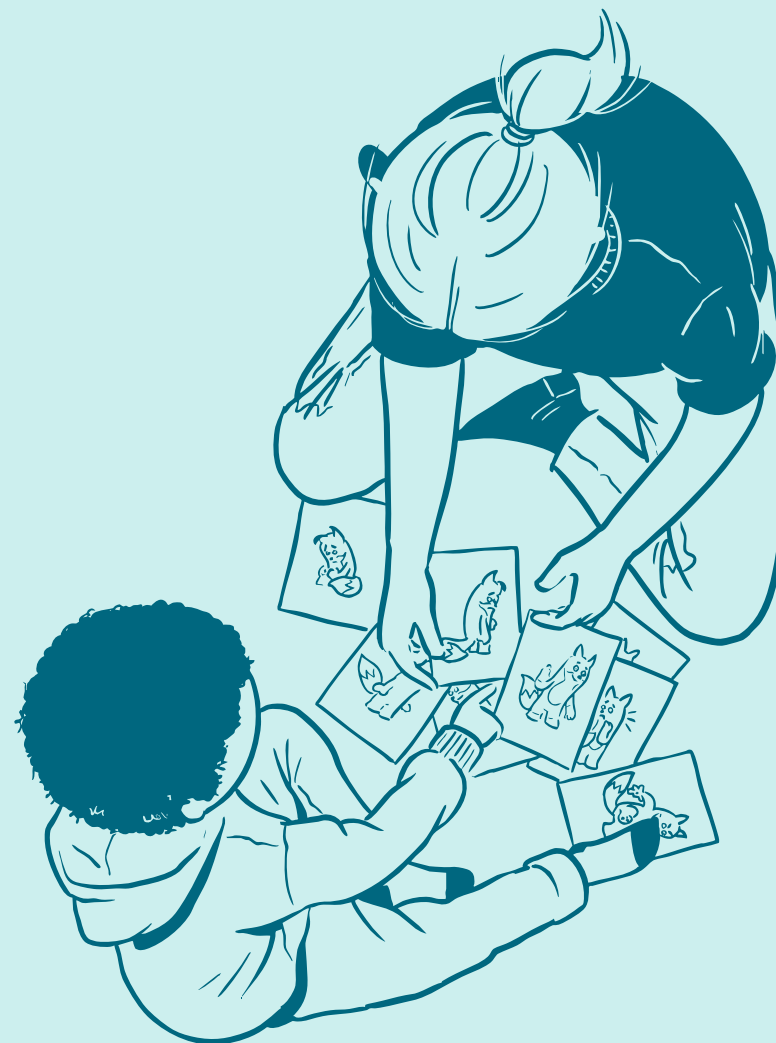
Du kan formulere spørgsmål på forskellige måder, der giver barnet lyst til at fortælle. Lukkede spørgsmål er spørgsmål, der kan besvares med et 'ja', 'nej' eller 'ved ikke'. Den slags spørgsmål er derfor mere enkle for barnet at svare på, men de åbner ikke op for uddybende beskrivelser af, hvad barnet oplever, ønsker og synes om det, der sker i børnehaven.

Åbne spørgsmål kan omvendt give mere uddybende og nuancerede svar. Små børn kan dog have svært ved at besvare meget åbne spørgsmål, som fx "Hvordan er det at gå i børnehaven?" eller "Hvordan har du det?". Det kan derfor være en fordel både at stille lukkede og åbne spørgsmål.

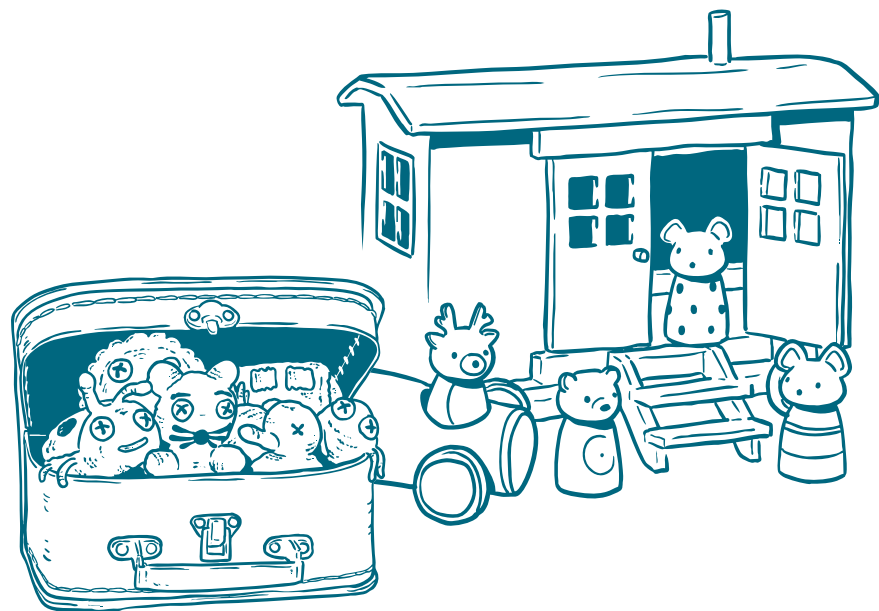
Vær også opmærksom på, at små børn gerne vil bekræfte den voksne fx ved at svare 'ja' på lukkede eller ledende spørgsmål. Det kan du modvirke ved at give barnet tre svarmuligheder og lade den sidste være åben. Fx "Var det i puderummet, på legepladsen eller et andet sted?"

Du kan støtte barnets fri fortælling ved at:

- være afventende og åben for barnets initiativ og give barnet plads til at fortælle frit uden at blive afbrudt
- stille åbne spørgsmål, men helst til noget konkret: I stedet for: "Hvordan har du det her i børnehaven?" kan du fx spørge: "Fortæl, hvor i børnehaven du bedst kan lide at være", "Hvad kan du godt lide at gøre, når du er på stuen/i puderummet osv.?" eller "Hvad sker der om morgenen, når du kommer i børnehaven?", "Hvad gør du?", "Hvad gør din mor eller far?", "Hvad gør de voksne, som er i børnehaven om morgenen?", "Hvad synes du om at...?" eller "Hvordan har du det så? Du kan pege på det kort, der passer bedst".
- bede barnet udfolde sin fortælling med formuleringer som: "Fortæl mig om...", "Prøv at fortælle mere" osv.
- gentage barnets udsagn ved at bruge barnets eget ordvalg
- bruge bekræftende lyde og ord undervejs i samtalen, som fx "mmh", "ja" og "okay"
- opsummere og tjekke, om du har forstået det, barnet siger, og lade barnet rette dig, hvis du tager fejl
- undgå at stille det samme spørgsmål flere gange og at stille ledende spørgsmål
- styre retningen af samtalen. Giv plads til barnets udsagn – men hjælp barnet tilbage til emnet, hvis samtalen kommer til at handle om noget helt andet, der ikke er relevant for målet med samtalen.

Få mere inspiration til spørgsmål, du kan stille i en børnesamtale på vores hjemmeside: bornsvilkår.dk/dagtilbud/bornesamtaler-i-bornehaven

Forbered barnet

Små børn har brug for forberedelse for at kunne forstå, hvad samtalen går ud på, og for at kunne deltage i samtalen. Det er også vigtigt at gøre det klart for barnet, at deltagelsen er frivillig. Vær også opmærksom på, at små børn kan have svært ved at forestille sig, hvad der skal ske til sådan en samtale, og de kan have svært ved at sige nej, fordi de ikke forstår, at de gerne må sige nej.

Du kan fx sige: "Jeg vil gerne snakke med dig i dag, fordi jeg gerne vil høre, hvad du synes om at være her i børnehaven. Det er dig, der er eksperten – for du ved jo en masse om at gå

her i børnehaven, som jeg ikke ved. Det er nemlig vigtigt, at jeg og de andre voksne ved, hvad du godt kan lide ved at være her i børnehaven, og hvad du ikke så godt kan lide. Har du lyst til at fortælle mig om det?"

Giv barnet flere veje til at udtrykke sig

Børn i børnehavealderen kan fortælle flere detaljer, når de også får mulighed for at *vis*, hvad de oplever, mener, ønsker og føler, fremfor kun at fortælle det. Derfor er det en god idé at give barnet flere måder at udtrykke sig på ved at bruge forskellige redskaber i samtalen.

Tegneaktiviteter er gode, hvis barnet kan lide at tegne. Dukkehus, dukker og dyrefigurer kan bruges i leg til at udtrykke barnets oplevelser i relationer. Fotos og billeder af smileys, følelseskort og ikoner kan også fungere som en støtte til samtalen. En hånddukke kan også være et godt redskab, fordi den kan være med til at nedbryde barriererne mellem barn og voksen og hjælpe barnet med at tale mere frit. Du kan også bruge billeder af forskellige aktiviteter, som barnet har været med i, eller genstande fra de steder eller situationer, du gerne vil høre om.

Planlæg, hvilke redskaber du vil have til rådighed – men vær også altid indstillet på at improvisere.

Gode greb til samtalen

Leg og kreativitet er gode måder for os voksne at komme tættere på børnenes verden - på deres følelser, oplevelser og erfaringer. Når du bruger leg og kreative metoder i børnesamtalen, bliver det samtidig lettere for barnet at engagere sig og deltage i jeres dialog. Til det kan du fx bruge en hånddukke og tegning.

Brug en hånddukke i børnesamtalen

For fordi børn ofte betragter en hånddukke som et barn eller en ven, de har et ligeværdigt forhold til, får mange børn også lyst til at snakke med hånddukken – netop fordi den *ikke* er en voksen. Når dukken fortæller om situationer, som barnet kan genkende, kan dukkens oplevelser bl.a. vække barnets hukommelse. Og fordi børn ofte kan genkende sig selv i de ting, dukken gør og siger, bliver det lettere for dem at forholde sig til og tale om emner, de ellers kan have svært ved at sætte ord på.

Dukken gør også, at der ikke behøver at være direkte øjenkontakt mellem dig og barnet, og på den måde kan samtalen føles mere afslappende for barnet. Dukken er også god til at fylde de pauser ud, som børn nogle gange har brug for, for at få tid til at tænke sig om. Og den kan fjerne det pres, som børn ellers kan føle, når en voksen udspørger dem og venter på deres svar.

B rug tegneaktiviteter som et fælles tredje

For mange børn er tegning en aktivitet, de kender rigtig godt og er trygge ved. Derfor kan det være en god idé at bruge tegning som redskab i samtalen. Samtidig får de børn, der har svært ved at udtrykke sig med ord, en anden måde at udtrykke sig på.

Tegneaktiviteter giver også et fælles tredje at tale om. Så behøver I ikke at sidde og kigge hinanden i øjnene hele tiden, hvilket de færreste børn har lyst til. Tegning fungerer fx godt i gruppesamtaler. Når et barn taler i længere tid, kan de andre børn være beskæftiget med at tegne.

For nogle børn bliver det også lettere at huske detaljer og fortælle om deres oplevelser, når de har deres tegning at fortælle ud fra. På den måde kan tegneaktiviteter hjælpe dig til at komme tættere på børnenes verden – og give dig større indsigt i, hvad børnene selv oplever og ønsker. Det er dog vigtigt, at du spørger ind til, hvad barnet har tegnet. For det er kun gennem barnets egen forklaring, at du kan prøve at forstå, hvad barnet udtrykker gennem tegningen. Det er nemlig ikke altid tydeligt, hvad børns tegninger forestiller – ligesom tegninger ikke nødvendigvis er en nøjagtig gengivelse af barnets verden.

B rug Børns Vilkårs følelseskort som et visuelt redskab

Bag børnenes oplevelser ligger der mange forskellige følelser. Følelser, som kommer og går – men som også kan være svære for børnene at forstå og sætte ord på.

Nogle børn fortæller spontant om deres følelser i løbet af en børnesamtale, men det gælder langt fra alle. Og derfor kan følelseskort være en god visuel støtte, når du fx skal hjælpe børnene med at sætte ord på, hvordan de havde det i en bestemt situation i børnehaven.

Børns Vilkårs følelseskort er en række billeder af en ræv, der udtrykker forskellige følelser som fx vrede, jalousi og glæde. Følelser, der kan ses i rævens ansigtsmimik og kropssprog. Det er dog vigtigt, at du starter med at spørge ind til, hvad de forskellige følelsesudtryk betyder for det enkelte barn. Børn kan nemlig tolke rævens mimik og kropssprog anderledes end dig – ligesom to børn også sagtens kan have forskellige opfattelser af, hvad ræven udtrykker.

Download og print følelseskortene her:

børnsvilkår.dk/dagtilbud/bornesamtaler-i-bornehaven

Under samtalen

Mind barnet om, at samtalen er frivillig

Start altid med at gentage formålet med samtalen, så barnet forstår, hvad der skal ske, og hvad I skal tale om – og mind barnet om, at samtalen er frivillig. Sig fx: "Du må gerne sige, hvis du ikke har lyst til at tale med mig og hellere vil lave noget andet."

Husk også, at du under samtalen må undersøge, om barnet fortsat har lyst til at deltage. Det kan du gøre ved at spørge barnet direkte og ved at holde øje med, om barnet viser tegn på, at det gerne vil stoppe samtalen. Det kan fx være, at barnet bliver tavs, urolig eller mere optaget af noget, der fx foregår på legepladsen. Det kan også være, at barnet kigger ned i bordet eller på anden måde forsøger at undgå øjenkontakt med dig. Så er det en god idé at give barnet mulighed for at skifte emne eller lave noget andet.

Aftal evt. med barnet, hvad det kan gøre for at vise dig, at det ikke har lyst til at svare på et spørgsmål eller hellere vil lave noget andet. Det kan fx være at trykke på en "stopknap".

Skab en tillidsfuld kontakt til barnet

Samtalen skal gerne være en god og tryk oplevelse for barnet. Børn, der virker generte eller usikre i situationen, har i særlig grad brug for at mærke, at du er nærværende og interesseret. Du kan vække barnets tillid ved at tage afsæt i det, barnet er optaget af, og ved at gøre barnet til eksperten på det, I skal tale om. Det giver barnet en oplevelse af ligeværd og af at være betydningsfuld.

Det er vigtigt, at samtalen foregår på en måde, så barnet føler, at det selv kan bestemme, hvad det har lyst til at fortælle om. Det kan fx være en god idé at fortælle barnet, hvad det kan gøre eller sige, hvis der er spørgsmål, som det ikke har lyst til at svare

på. Sig fx: "Måske spørger jeg om noget, du ikke har lyst til at svare på, og så er det helt okay, at du siger 'det vil jeg ikke sige'".

Vær også opmærksom på, at små børn fx kan opfinde svar, som de tror, du gerne vil høre, fordi de gerne vil leve op til dine forventninger. Tydeliggør derfor for barnet, at det gerne må svare 'det ved jeg ikke', og at der ikke findes rigtige eller forkerte svar på de spørgsmål, du stiller.

Start samtalen med at stille spørgsmål, som barnet let kan svare på. Afstem dig med barnets energi og deltag aktivt i barnets leg eller aktivitet, hvis barnet inviterer til det – fx ved at tegne sammen med barnet. Det engagerer barnet i jeres samtale.

Brug nonverbale signaler til at gøre barnet trygt

Det, du viser med bl.a. øjenkontakt, stemmeleje, mimik og kropssprog, betyder mere, end det du siger med ord. Derfor er det ekstra vigtigt at være opmærksom på at møde barnet med smil og venlige øjne og tilbyde god øjenkontakt, når barnet kigger på dig. Det lille barns forståelse afhænger af den bekræftelse, det får. Derfor er det vigtigt, at du viser interesse ved at nikke med hovedet og holde blikkontakt, når du lytter, og ved at bruge bekræftende lyde som fx "mmh".

Vær ikke bange for pauser og tavshed

Det kræver både tid og tålmodighed at forsøge at forstå, hvordan verden ser ud og opleves fra børnenes perspektiv. Nogle børn fortæller meget, mens andre er mere tilbageholdende eller generte. Og når børn er stille, kan vi voksne komme til at tale endnu mere.

Men selv om det for mange voksne kan være svært at "tåle stilhed" i samtalen, er det vigtigt, at du afventer og giver barnet god tid. Det kan du gøre ved at bruge pauser. Tavshed giver nemlig barnet mulighed for at tænke sig om, og det vil typisk motivere barnet til at fortælle mere.

Vær dog opmærksom på, at stilhed også kan opleves som et negativt pres for nogle børn. Brug derfor et fælles tredje i form af tegninger, billeder eller andre redskaber, I kan se på, så barnet ikke skal opretholde øjenkontakt i længere tid, end barnet ønsker det.

Stil afklarende spørgsmål til det, barnet udtrykker

Invitér barnet til at udtrykke sig med forskellige redskaber, og stil afklarende spørgsmål til det, barnet fortæller:

- Fx "Du kan tegne det, der skete?"
- Fx "Hvordan havde du det så? Du kan pege på det kort, der passer bedst."

Husk at stille konkrete og opfølgende spørgsmål til det, barnet viser eller fortæller gennem leg eller ved hjælp af fx billeder og tegning:

- Fx "Hvem er det?", "Hvad gør du?", "Hvordan har du det, mens du sidder der på gyngen?"

Vær opmærksom på dine egne forforståelser

Vi voksne har altid en forforståelse med os, når vi læser og tolker et barns signaler – og derfor kan det indimellem være svært at tilsidesætte vores egne forudindtagede opfattelser, når vi taler med børn.

I en børnesamtale kan vi let komme til at passe det, barnet siger, ind i den forståelse, vi allerede har dannet, eller ind i det, vi allerede ved om barnet. Så lytter vi mere efter det, der bekræfter vores forforståelse i stedet for faktisk at høre det, barnet prøver at fortælle eller vise. Og dermed kan vi blive blinde for, at noget kan være anderledes end vores egen opfattelse.

Under samtalen er det derfor afgørende, at du forholder dig åben og nysgerrig efter at høre *barnets perspektiv* frem for at lade dig styre af din egen forforståelse. Her betyder det fx noget, hvordan du lytter til barnet:

Lyt til *hele* barnet, ikke kun til det, barnet siger med ord. Lyt også til det, barnet viser med sin krop og til de intentioner og følelser, som ligger bag ordene. Og vær nysgerrig efter at forstå i dybden, hvad barnet prøver at fortælle eller vise dig.

Gør dig særligt umage for ikke kun at lytte efter det, der bekræfter din egen opfattelse af barnet eller den situation, barnet fortæller om.

Undgå at påvirke barnets svar eller sætte spørgsmålstegn ved det, barnet fortæller og viser, men lyt aktivt og interesseret – også selv om det, barnet udtrykker, strider imod dine egne opfattelser.

Afslut samtalen på en god måde

Afslut med at rose barnet og sige tak, uanset hvordan barnet har deltaget. Det er vigtigt, at barnet forlader samtalen med en oplevelse at have bidraget med noget, der har betydning for dig. Og husk på, at børn føler sig inddraget, når de oplever at kunne få indflydelse på det, der sker i børnehaven. Giv derfor barnet en forklaring på, hvad du vil bruge dets input til.

Har du optaget samtalen? Så husk at have styr på data

At lave video- eller lydoptagelser af dine børnesamtaler kan have flere fordele. Det giver dig bedre mulighed for at være fuldt til stede og opmærksom på barnet i situationen, og du kan efterfølgende se eller lytte til samtalen igen og sikre dig, at du har hørt alt det, barnet har sagt. Du kan samtidig bruge optagelserne til at blive klogere på, hvordan du selv var som samtalepartner, og hvad du fx kunne have spurgt mere ind til. Men det giver dig også mulighed for at invitere dine kolleger til at lytte eller se med, så I på den måde kan hjælpe hinanden med at tolke og forstå det, barnet fortæller.

Husk at tage stilling til, hvad dine optagelser skal bruges til, og undlad at bruge optagelserne til andet end det. Brug altid børnehavens telefon eller tablet til at optage video- eller lyd med, ikke din private telefon. Og sørg for, at de digitale enheder, du benytter, er krypteret.

Overvej også altid, *hvor* du opbevarer video- eller lydfiler, men også skriftlige noter fra børnesamtalerne, og *hvor længe* du opbevarer dem. Hav fx ikke dine noter liggende fremme, så andre kan kigge i dem. Som hovedregel skal du ikke opbevare den slags data længere, end der er behov for. Slet det helt på alle enheder, så snart du vurderer, at filerne ikke længere er nødvendige.

Efter samtalen

Hjælp hinanden med at tolke og forstå

Generelt forstår små børn mere, end de kan udtrykke med ord. Derfor er vi også i højere grad overladt til at tolke og forsøge at forstå, hvad det er, hvert enkelt barn fortæller og udtrykker. Og det kan indimellem være svært, for vi voksne kan også komme til at tolke børns ord og udtryk forkert.

Husk på, at barnets fortælling altid vil være et øjebliksbillede. En anden dag havde barnet måske udtrykt noget andet. Samtidig er det vigtigt, at du forholder dig nysgerrigt til, hvilke forståelser du har med dig, når du skal oversætte og fortolke børnenes udsagn. Hvis du har optaget samtalerne på video eller lyd, kan det være en god idé, at du og dine kolleger sammen undersøger, hvad børnenes fortællinger betyder, og hvordan deres input skal forstås. Spørg fx jer selv: Hvilke erfaringer, følelser og behov ligger der bag det, hvert enkelt barn siger og viser?

Husk på, at det handler om at finde mange forståelser og nuancer, der kan inspirere jer til at udvikle børnemiljøet – og som samtidig kan hjælpe jer til at forstå, hvordan I støtter det enkelte barn og børnegruppen bedst muligt i hverdagen.

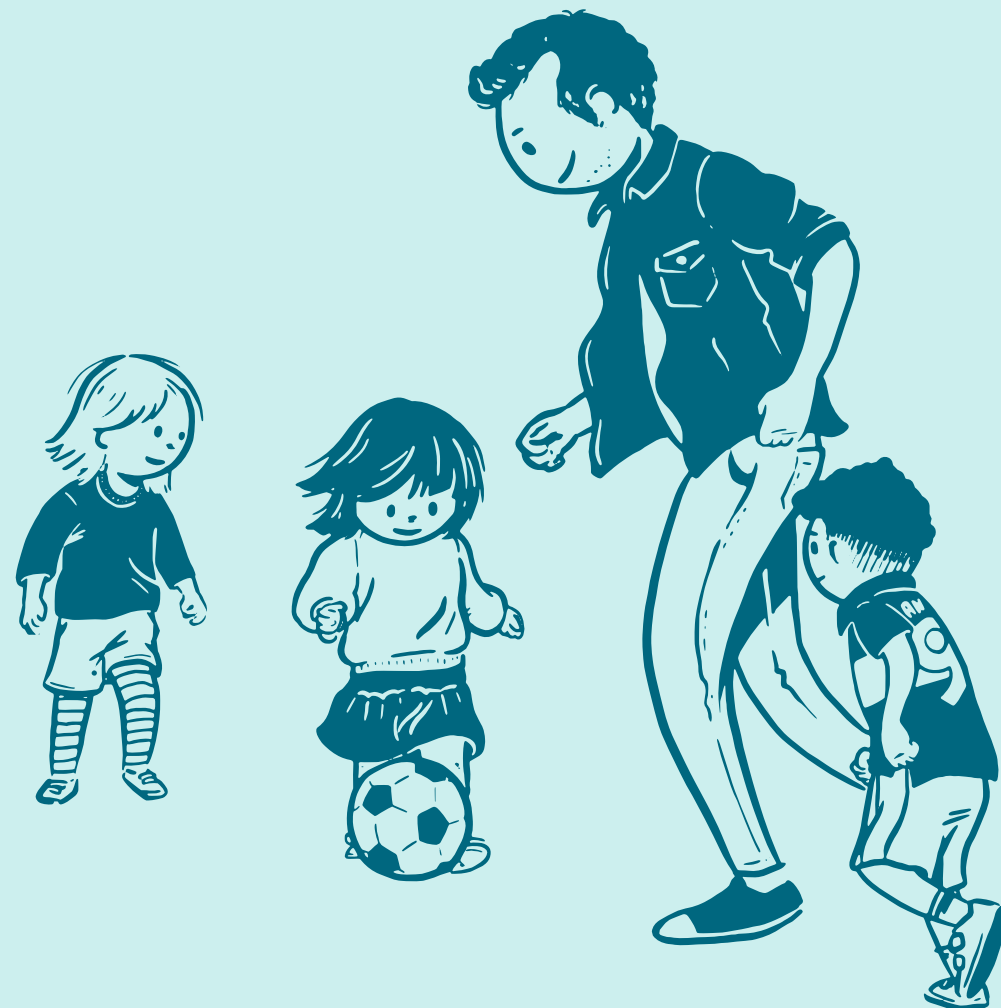

Brug den viden, I har fået

Det er ikke nok at invitere børnene til en samtale, hvor de bliver "spurgte og hørt". Inddragelse kræver også, at I skaber gode betingelser for, at børnenes oplevelser, ønsker og idéer kan påvirke hverdagen i børnehaven.

Brug børnenes perspektiver til både at vurdere børnenes trivsel og til at tilpasse jeres praksis efter børnenes behov. Måske giver samtalerne jer nogle aha-oplevelser eller inspiration til nye idéer, som I kan afprøve? Det kan også være, at samtalerne ændrer jeres forståelse af børnenes liv i børnehaven, som kan gøre jer klogere på, hvordan I bedst hjælper og støtter børnene i dagligdagen?

Snak med hinanden om, hvordan børnenes perspektiver kan få betydning for jeres praksis, og i hvor høj grad børnene kan få reel indflydelse på det, der sker i hverdagen. Og sørg så vidt muligt for at handle på den viden, børnene har givet jer. På den måde får de nemlig en oplevelse af, at det giver mening at dele sine perspektiver med voksne i børnehaven.

Hvis du bliver bekymret for et barns trivsel eller sikkerhed

Hvis et barn fortæller dig om alvorlige forhold som fx overgreb eller andet, der giver grund til bekymring for barnets situation, har du som fagperson en skærpet pligt til at underrette kommunen og dermed sørge for, at barnets sikkerhed og behov bliver varetaget. Det handler kort sagt om at give barnet den rette hjælp i rette tid. Det siger Barnets lov.

Drøft altid din bekymring med din leder, og snak evt. også med dine kolleger. Måske har de observeret noget hos barnet eller hørt barnet sige noget, der kan hjælpe dig med at forstå det, barnet har fortalt dig. Du kan også kontakte en rådgiver i kommunen, som kan hjælpe dig med at afgøre, om der er grundlag for at lave en underretning.

Litteratur

Alminde, S. (2021). Børneperspektiver i familieretlige sager. Tilblivelse, positionering og inddragelse. Ph.d.-afhandling. Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, Roskilde Universitet.

Barnets lov (2024, LBK nr 890 af 19/06/2024). Bekendtgørelse af barnets lov. Social- og Boligministeriet. <https://www.retsinformation.dk/eli/Lta/2024/890>

Clark, A. (2017). Listening to Young Children: A Guide to Understanding and Using the Mosaic Approach. Expanded Third Edition. Jessica Kingsley Publishers.

Convention on the Rights of the Child, General comment No. 12 (2009). The right of the child to be heard. <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2009/en/70207>

Dagtilbudsloven (2020, LBK nr 2 af 06/01/2020). Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge. Børne- og Undervisningsministeriet. <https://www.retsinformation.dk/eli/Lta/2020/2>

Danmarks Evalueringsinstitut (2009). Børneperspektiver. EVA.

Danmarks Evalueringsinstitut (2017). Småbørnsperspektiver. En tilgængelig, gyldig og nødvendig feedback for udvikling af praksis i dagtilbud. EVA.

Gamst, K. M. T. (2017). Profesionelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor. Universitetsforlaget.

Hayne, H. (2004). Infant memory development: Implications for childhood amnesia. *Developmental Review*, 24(1), s. 33–73.

Jensen, T. S., Berntsen, D., Kingo, O. S. & Krøjgaard, P. (2022). Distinct environmental cues trigger spontaneous recall of past events in 3- and 4-year-old children even after long delays. *Child Development*, 93(4), s. 941-955.

Jensen, T. & Sonne, T. (2023). Hukommelse og tidlige erindringer. I Fakta og myter om børns udvikling (1. udg., s. 101-122). Akademisk Forlag.

Kinge, E. (2016). Barnesamtaler: Det anerkjennende samværet og samtalens betydning for barn med samspillsvanser. Gyldendal.

Krögera, T. & Nupponen, A. M. (2019). Puppets as a Pedagogical Tool: A Literature Review. *International Electronic Journal of Elementary Education* 11(4), s. 393-401.

Kutrovátz, K. (2017). Conducting qualitative interviews with children: Methodological and ethical challenges. *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy*, 8 (2017)2, s. 65-88.

Kvello, Ø. (2023). Kommunikasjon med barn. I: F. Thuen & L. Lorås (red.) Lærebok i Kommunikasjon: En Praktisk Innføring, s. 131-155. Cappelen Damm Akademisk.

Sunesen, M. S. K. (2022). Børnemosaikker i dagtilbud. Nye veje til udvikling med børneperspektiver. Dafolo.

Villumsen, A. M., Nicolajsen, J. S. & Kitchen, K. H. F. (2024). Børns perspektiver. Fagprofessionelles arbejde med at tilvejebringe børns perspektiver. VIVE.

Warming, H. (2011). Børneperspektiver: Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde. Akademisk Forlag.

Winger, N. & Eide, B. J. (2015). "Nytråkk" i gamle spor. Retrospektivt blik på hverdagslivet i en småbarnsgruppe. *Nordisk barnehageforskning*, 9(4), s. 1-22.

Kolofon

Tekst og redigering: Malene Angelo, Stinna Vestergaard, Julie Ellesøe Jespersen og Nanna Brixtofte Petersen
Layout: Lisa Torris
Illustrationer: Mads Ortmann
Billeder: Tine Pia Jensen og iStock
Udgivelsesår: 2025

Find mere inspiration til børnesamtalen og gratis materialer på vores hjemmeside

bornsvilkår.dk/dagtilbud/bornesamtaler-i-bornehaven